

Innspill til ekspertutvalget for klimatilpasning fra WWF Verdens naturfond

WWF verdens naturfond takker for muligheten til å gi innspill til ekspertutvalget. Under følger i punkter våre politiske anbefalinger til utvalget i punktformat før vi utdyper en del av anbefalingene i den videre teksten basert på vårt muntlige innspill på innspillsmøtet.

Anbefalinger til utvalget

- Utvalget må kommunisere viktigheten av å prioritere utslippskutt, ikke bare tilpasning. Understrek at Norge er nødt til å kutte sine nasjonale utslipp i tråd med forpliktelsene i Parisavtalen og i klimaloven.
- Utvalget må i sine utregninger sørge for korrekt verdsettelse av natur, økosystemtjenester og naturopplevelser

Anbefalinger om klimapolitikken

- Finansdepartementets anbefaling for karbonprisbaner for samfunnsøkonomiske analyser må oppjusteres til å reflektere den faktiske tiltakskostnaden ved utslippskutt.
- Det bør signaliseres en langvarig opptrapping av CO2-avgiften mot 2050 som reflekterer den faktiske tiltakskostnaden ved utslippskutt.
- Norge må vedta en klimaplan som når målet om 95 prosent nasjonale utslippskutt i 2050.
- Politikerne må følge «unngå, flytte, forbedre»-prinsippet i prioriteringen av klimatiltak, og satse på kjent og moden teknologi, ikke usikre løsninger.
- Stortinget må lovfeste krav om å lage forpliktende femårige utslippsbudsjetter frem til 2050, basert på helhetlige klima- og energiplaner hvert andre år.
- Det må sikres at alle statlige beslutninger som gir klimautslipp vurderes opp mot klimamål.
- Det bør nedsettes og lovfestes et uavhengig klimaråd som skal bidra til et faglig grunnlag for klimapolitikken og til å identifisere muligheter og utfordringer.
- Det innføres stans i all leting og investering i olje og gassvirksomhet mens det utarbeides en plan for sluttfasen av norsk sokkel.

Anbefalinger for bedre klimatilpasning til havs

- Etabler en helhetlig marin verneplan med store, økologisk sammenhengende marine verneområder i klimafølsomme og produktive områder (gyte- og oppvekstområder, korallrev, polarfronten).
- Innfør marin arealplanlegging som en integrert del av forvaltningsplanssystemet for norske havområder, for å håndtere klimainduserte økosystemendringer, redusere samlet belastning og forebygge arealkonflikter mellom næringer.
- Gi intakte marine økosystemer en tydeligere rolle i klimatilpasningspolitikken, gjennom å synliggjøre deres betydning for karbonlagring, matsikkerhet og langsiktig verdiskaping i beslutningsgrunnlag og samfunnsøkonomiske analyser.

- Reduser samlet økologisk belastning i havet ved å fase ut særlig skadelig aktivitet i sårbare områder, herunder bunntåling i økologisk viktige og karbonrike havområder, for å styrke økosystemenes motstandskraft og redusere fremtidige samfunnsøkonomiske tap.
- Legg føre-var-prinsippet og vurdering av samlet belastning til grunn for ny industriell aktivitet til havs, slik at klima- og naturkonsekvenser vurderes helhetlig og ikke prosjektvis.
- Styrk kunnskapsgrunnlaget for klima- og naturrisiko i havet, gjennom bedre integrering av økologiske data i samfunnsøkonomiske analyser, videreutvikling av marine kartverktøy og systematisk bruk av naturregnskap også for havområdene.

Anbefalinger for bedre klimatilpasning på land

- Innfør et helhetlig og operasjonelt rammeverk for arealnøytralitet og naturavgift som kan både stramme inn og dreie utbygging fra natur til grå arealer. Dette vil redusere nedbyggingen av natur som er viktig for å dempe effekten av klimaendringen, hindre karbonutslipp fra arealbruksendring og øke klimatilpassingen av bymiljø gjennom naturbaserte løsninger. Blant annet bedre overvannsproblematikk gjennom inkludering av ble grønne strukturer på et opprinnelig grått areal.
- Innfør nye og forsterkede tiltak for å begrense klimautslipp fra natur, øke opptak, blant annet gjennom naturrestaurering, og beskytte eksisterende karbonlagre. Dette vil øke både karbonlagringen og den naturlige motstandskraften som er viktig for klimatilpassing. God forvaltning av karbonrike økosystem er et klimatilpasningstiltak som både reduserer sårbarhet og gir lavere samlet kostnader for samfunnet i møte med fremtidige klimaendringer.
- Bevar fungerende og robuste økosystemer mest mulig, særlig de som tar opp karbon og holder på/fordrøyer og renser vann, som myr, sumpsskoger, flommarksskoger, naturlige vannløp og kroksjøer, andre typer av naturskog og tilknyttet vegetasjon. Intakt natur er viktig for forebygging og skadebegrensning.
Naturkunnskap, økologi, hydrologi, bevaring av intakt natur samt restaurering av ødelagt eller redusert natur blir en viktig del av det framtidige arbeidet for å forebygge naturkatastrofer som flom og skred i Norge.
- Etabler en skogkommisjon som ser næring, natur og klima i sammenheng, og kan utarbeide en langsiktig skogpolitikk for framtiden i lys av et nytt klima. Kommisjonen bør ha bred sammensetning og se på hele skogen, både som ressurs for verdiskapning, og som livsgrunnlag for natur og mennesker. En endret skogbrukspolitikk er helt nødvendig for å sikre en levende norsk skog også i framtiden.
- Sats på naturbaserte løsninger i møte med klimaendringene. Man forhindrer ødeleggelser ved å bevare natur og bruke naturbaserte løsninger. Flersjiktet naturskog bidrar til både skred- og erosjonsforebygging og til direkte vern mot snøskred og steinsprang. Naturens naturlige flomdempende evne sikres av myr og annen våtmark og naturlige vassdrag som ikke er rettet ut og som har intakte kantsoner.

- Legg føre-var-prinsippet til grunn i all arealforvaltningen på land og sørg for å fullføre Norges forpliktelser under den globale naturavtalen på 30% representativt vern og 30% restaurering av forringet natur

Klimatilpasning kan ikke erstatte klimakutt

Dette utvalgets hovedfokus er på klimaskade og klimatilpasning. Klimakrisen har allerede gått så langt at vi ikke kan unngå å snakke om og prioritere klimatilpasning. Men det aller viktigste virkemiddelet for å begrense skadene av klimaendringene er å kutte utslipp. Derfor er utvalget nødt til å være tydelige i sin kommunikasjon om at det kan ikke være snakk om å prioritere klimatilpasning over utslippskutt, en slik løsning vil gjøre det vondt verre for Norges evne til å håndtere klimautfordringene. WWF har i oversikten over lagt inn en rekke anbefalinger hvor hvordan klimapolitikken kan forbedres.

Det må legges ned en betydelig innsats i å verdsette tap av natur og opplevelser som ikke nødvendigvis prissettes i samfunnsøkonomiske analyser

Utvalget har en vanskelig oppgave foran seg. For hvordan verdsetter man egentlig verdien av et helt økosystem. Hvilken kostnad har det at all isen i Arktis smelter eller regnskogen i Amazonas ødelegges? Med tre graders oppvarming vil en tredjedel av alle verdens arter på land dø ut og halvparten av livet i havet forsvinne. Hvordan skal man klare å sette opp en nytte-kostnadsanalyse med slike enorme konsekvenser for menneskeheten på den ene siden? Og er det i det hele tatt noe nivå av økonomisk vekst som kunne forsvart en slik masseutryddelse?

For Norges sin del er det andre konsekvenser som også er vanskelig å prissette. Hva er kostnaden av å miste 32 vinterdager innen 2100? Hvordan vil nordmenn verdsette verdien av en hvit jul og skiføre?

I samfunnsøkonomiske analyser er det ofte lett å kategorisere en rekke konsekvenser som «ikke-prissatte konsekvenser». Utfordringen er at dersom disse ikke får en verdi så blir de ofte ignorert. Hvis utvalget går ut med et tall for de økonomiske kostnadene for Norge så er det det beløpet som vil sette seg i bevisstheten, ikke alle de andre konsekvensene som man ikke har klart å verdsette.

Det finnes en rekke eksempler på at i tilfeller der man ikke har klart å verdsette konsekvensen av naturinngrep og miljøskader så vil det gi en skjevhet i den endelige investeringsbeslutningen. Et eksempel er ved utbyggingen av Statnett sine «monstermaster» i Hardanger, der man verdsatte KILE-kostnadene ved ikke levert energi, men ikke satte noen pris på inngrepet i urørt natur.

WWF Verdens naturfond anbefaler derfor at utvalget sørger for å verdsette miljøkonsekvensene ved ødelagt natur, økosystemer og naturopplevelser for å hindre at disse konsekvensene blir ignorert i det videre oppfølgingsarbeidet.

Karbonprisbanene og CO2-avgiften må oppjusteres for å reflektere reell tiltakskostnad

I utvalgets mandat ber man også om innspill til markedssvikt og barrierer som gjør at man ikke tar hensyn til konsekvensene av klimaendringene i sine beslutninger.

Der vil vi peke på at Finansdepartementets anbefaling for karbonprisbaner i samfunnsøkonomiske analyser ligger betydelig lavere enn nivået som tilsvarer marginalkostnaden ved å kutte utslipp i tråd med Parisavtalen. Det skaper en uoverensstemmelse mellom hvordan nye utslippskutt verdsettes i samfunnsøkonomiske analyser og hva vi reelt sett betaler for å kutte tilsvarende utslipp. WWF anbefaler derfor at karbonprisbanene oppjusteres betydelig jf. [anbefalingene til Rosendahl og Wangsness](#).

Norge kan eksportere skade for et helt oljefond

Når vi ser de dramatiske konsekvensene av klimaendringene og hvilke økte kostnader det gir for Norge så er det også naturlig å nevne de samfunnsøkonomiske kostnadene Norge påfører andre land gjennom sin olje og gassvirksomhet. Resultatene fra flere klimasøksmål er entydige på at det er bruttoutslippene fra olje og gass, ikke nettoutslippene som skal konsekvensutredes.

I 2024 eksporterte Norge olje og gass med utslipp tilsvarende 500 millioner tonn CO₂. Tar man utgangspunkt i en marginal skadekostnad på 130 dollar per tonn CO₂ innebærer det at vi eksporterte klimakostnader i 2024 for en verdi på 650 mrd. kroner. Ser man på de gjenværende ressursene på norsk sokkel som anslått av Søkeldirektoratet så risikerer vi å påføre verden skader for over 22 000 mrd. kroner, altså mer enn dagens verdi av oljefondet. Det er betydelig klimarisiko knyttet til Norges olje og gassvirksomhet, både med tanke på overgangsriskoen for omstilling til et lavutslippssamfunn og den rettslige risikoen knyttet til skadeomfanget Norge påfører resten av verden gjennom eksporterte klimagassutslipp. WWF anbefaler at det innføres en tenkepause i tråd med anbefalingene fra klimautvalget 2050 der man stanser all leting og investering i olje og gassvirksomhet mens det utarbeides en plan for sluttfasen av norsk sokkel.

Å bevare mest mulig av naturen er det viktigste klimatilpasningstiltaket

Mange økosystemer på land blir negativt påvirket av klimaendringer og økende temperatur, Det krever tilpasninger i hvordan vi forvalter disse økosystemene. Klimaendringer vil også føre til økende nedbørsmengder med påfølgende konsekvenser av økt risiko for flom og skred. Mest mulig intakt natur er den beste forsikringen mot slike problemer i tillegg til enkle tilpasninger som opphør av hogst i bratt terreng og opprettholdelse av kantsoner langs vassdrag.

For å unngå økte samfunnskostnader forårsaket av klimaendringer, vil det billigste alternativet være å ta vare på naturen – verne økosystemer med viktig økologisk funksjon (f.eks. myr og annen våtmark, skog i bratt terreng og kantsoner) i tillegg til å restaurere ødelagt natur.

Det naturlige karbonopptaket er også under press i et skiftende klima. Det er behov for nye og forsterkede tiltak for å begrense klimautslipp fra natur og øke opptaket, blant annet

gjennom naturrestaurering, og beskytte eksisterende karbonlagre. I tillegg anbefaler WWF et nasjonalt krav om arealnøytralitet i tillegg til en naturavgift for nedbygging av natur.

Det er særlig viktig å endre dagens forvaltningspraksis for skogen. Den dekker 40 prosent av landarealet vårt og blir i dag drevet på en måte som gjør den sårbar for klimaendringene. Vi mener det er behov for ny skogpolitikk som sørger for at skogbruket, og dermed skogen, blir bedre tilpasset et nytt klima.

Vi må få på plass en mer helhetlig havforvaltning

Også de marine økosystemene blir kraftig påvirket av klimaendringene med nedgang i flere bestander og geografiske forflytninger av andre. Det gir et større behov for en helhetlig forvaltning av havområdene for å redusere samlet belastning. Derfor blir det viktig både å komme med en marin verneplan, og å videreutvikle det helhetlige forvaltningsplansystemet med marine arealplaner.

Vennlig hilsen
for WWF Verdens naturfond

Seniorrådgiver klima og energi